

Jakou roli hraje pohlaví

Ženská záležitost?

Málokdo to ví, ale je to tak. V každém vrhu, kde štěňata vyrůstají se dvěma rodiči, tedy se psem i s fenou, přejímá od jistého věku (většinou mezi 3. a 4. týdnem) výchovu potomstva otec.

Na místo milé a tolerantní maminky nastupuje otec a vytyčuje hranice a tabu. Jednak proto, aby mladým divochů vštípil respekt a pově-

domí o smečkové hierarchii, jednak bezpochyby také z důvodů jejich bezpečnosti. Když se například smečka zdržovala ve výběhu a já jsem tam hodil pár doposud

pro ni neznámých předmětů, okamžitě jako střela přilétl pes, aby přezkoumal, o co se jedná. Přitom mu zjevně nešlo o to, aby zjistil, zda to není něco k sněd-

Je opravdu výchova psů skutečně a výhradně ženskou záležitostí?

Potom je tento vyvolený objekt odložen a vůdce si najde nějaké výhodné místočko, odkud má rozhled. Pak pozorně sleduje, zda se k jeho vlastnictví náhodou neblíží některý z malých nezbedů - a v takovém případě běda mu! Následuje většinou srdceryvný řev „zloděje“, při němž stydne krev v žilách. Ale žádné štěně nemělo nikdy ani škrábnutí, i když z řevu by se dalo usuzovat, že má nejméně ukousnutou tlapku.

Pes ulehčuje feně

Jen zřídka jsem viděl fenu, která by se vůči štěňatům chovala podobným způsobem - pokud žila spolu s dospělým psem. Když už fenka převzala tyto úkoly, bylo to proto, že s ní žádný dospělý pes nežil. Feny se v takových případech většinou chovají mnohem egoističtěji. Když vytyčí hranice, pak většinou ku svému prospěchu. To znamená, že začnou štěňata kousat, když usoudí, že ocucávání jejich struků už bylo dost atd. Někdy se také vmísí, když se jim zdá, že se jejich děti škorpí nadměrně, ale většinou bývají velmi tolerantní, což bezpochyby souvisí s jejich pečovatelskými instinkty.

Feně jako matce na srdci leží více péče o štěňata a jejich ochrana než to, aby jim vštěpovala pravidla společenského chování. Pes je pokládá za nevychované členy smečky, jimž je nutno vnútit pravidla vzájemného soužití. Proto štěňata, jež vyrůstají pouze s matkou, bezpochyby mívají stěžejní napravitelný výchovný deficit v oblasti sociálního chování. Prostřednictvím výchovných opatření ze strany psa se štěně naučí znát a respektovat nejdůležitější pravidla soužití mezi psy.

Již vynechání důtky je pochvala

Chování psů ve smečce přirozeně nelze mechanicky přenášet na naši lidskou smečku, ale naše poznatky a znalosti o něm by měly tvořit rámec, v němž se my lidé orientujeme. A protože jsme jako lidé vysoce inteligentním a flexibilním druhem, mělo by pro nás být mnohem jednodušší než pro psy řídit se všeobecnými pravidly a využívat jich. Mladý pes něco udělá a čeká, jaká bude reakce ostatních členů smečky. Pokud je to nezajímá, je snad všechno v pořádku a on může zase jít, v opačném případě se najde někdo, kdo psu ukáže, čeho by měl zanechat. Skutečnost, že se nedostaví pokárání nebo trest, tedy působí jako odměna za určité chování.

Zpochybňování autorit

Když nějaký pes začne zpochybňovat „vrchnost“, je to výsledek dlouhého

a komplikovaného procesu, jenž postupuje plíživě. Důvody takového chování bývají nejrůznější, stejně jako jeho účinky. Vztahy mezi živými tvory jsou mnohověstevné a komplikované, nespočívají jen na jednom základě. Důvody, proč se pes snaží převzít velení, však bývají vždy téměř stejné. Styl dosavadního vedení začne být zpochybňován, protože je příliš nedůsledný a mdlý, případně příliš tvrdý, takže pes v něj ztrácí důvěru a vydává se svou vlastní cestou. Naproti tomu konkrétní projevy tohoto zpochybňování mohou být rozdílné a velmi závisí na každém jednotlivém psu, na jeho charakteru a zkušenostech. Může se projevoval tvrdohlavostí, vyhýbáním se majiteli, nemocí, nebo také výhrůzkami, vrčením a kousáním. Pokud nějaký pes v rodině začne kousat (a zdravotní důvody se podaří vyloučit), pak se na to dlouho připravoval a ve své pozici se postupně stával jistějším a jistějším. Podívejme se na psí smečku - ve fungující smečce by žádný její člen vážně nenapadl jiného, pokud by si nebyl jist, že většina smečky bude solidárně na jeho straně. Zvláště ne tehdy, pokud jde o vylepšení vlastní pozice ve smečce. Nebezpečí, že by takový souboj prohrál, třeba i na základě toho, že by se do něj vložili i ostatní členové smečky, by bylo příliš velké. Takový pes by musel po prohraném souboji smečku opustit, byl by těžce zraněn nebo dokonce usmrcen. Již několikrát jsem to celé týdny pozoroval, když jsem sestavoval smečku.

Problémy se Širou

Jednou jsme integrovali dvouletou fenu amerického buldoka Širu. Smečka se skládala ze starého amerického buldoka Bustera, staré křížené fenky kangala Ranji a z mladé fenky buldoka Nory. Psi se znali, při vzájemném kontaktu byli uvolnění a já jsem vše dobře připravil. Od prvního dne Buster, jak měl ve zvyku, Širu ignoroval a ona se dobře zařadila mezi ostatní fenky. Bylo jasné, že vůdci smečky jsou Buster a Ranja. V průběhu následujících týdnů se Šira usilovně snažila získat si Bustera. Dolézala za ním a vnucovala se mu, takže postupně začal měknout a opustil svoji distancovanou pozici, což v této době nemělo žádnou souvislost s jeho hormony. Šira neustále vyhledávala jeho přítomnost a zároveň bylo možno pozorovat, jak si toho od ní nechává stále více líbit. Se zájmem jsem tyto hrátky pozoroval a byl jsem napjatý, jak to bude pokračovat. Naproti tomu vůči Ranje se Šira chovala neutrálně, k mladé fence Noře byla přátelská a hodně si s ní hrála. Tak to šlo dva měsíce, až jsem si všiml, že

ku nebo nějaký zvláštní pamlssek. Šlo o princip. Teprve když se jako šéf ujistil, že všechno je, jak má být, mohli se předměty začít zabývat také dorostenci.

Hrou se upevňuje hierarchie

Jak často už jsem se musel pousmát, když jsem pozoroval naše psy, jak hrají hry „na tabu“. Za tímto účelem je vybrán nějaký objekt, nejčastěji oblíbená hračka. Šéf se jí krátkou dobu zabývá a potom ji hrdě nosí a všem ji předvádí, aby o ni vzbudil zájem a aby si každý včetně těch nejmenších uvědomil, že se jedná o jeho vlastnictví.

Jakou roli hraje pohlaví

Ne všichni muži jsou ochotni zabývat se výchovou vlastního psa

jednoho dne začala Šira Ranju provokovat. Nabíhala na ni ze strany nebo přímo, což si nikdy předtím nedovolila. Bylo cítit, že se k něčemu schyluje. Raději jsem smečku ani nepustil do výběhu, abych ji mohl bedlivě pozorovat a případně zasáhnout. V 8 hodin jsem ji vypustil na dvůr, ale mohli chodit dovnitř a ven, jak se jim zlíbilo, a napjatě jsem ji sledoval. A skutečně v 10 hodin Šira Ranju poprvé napadla - sice ještě zdrženlivě, ale přesto bylo jasné a zřetelné, co má v úmyslu.

Zasáhl jsem a situace se rychle zklidnila. Šira se vůči Ranje chovala provinile a snažila se ji konejšivým chováním udobřit - ale to určitě jen zkoušela. Pro jistotu jsem si v dosahu připravil dva kbelíky s vodou a vyčkával jsem

Ve 13 hodin to pak „vybuchlo“ doopravdy. Šira Ranju překvapivě napadla frontálním útokem a nyní už byly účinky její snahy docela zřetelné, protože Buster, jenž se jinak vždy choval neutrálně, se postavil na Širinu stranu a spolu s ní Ranju napadl zezadu. Nora se ještě chovala neutrálně a vzrušeně pobíhala kolem, aniž by zasáhla, přičemž si myslím, že by se nakonec postavila na stranu Širy. Odvážným skokem přes zábradlí přímo doprostřed psí smečky jsem ji od sebe rychle oddělil. Kromě pár škrábaců u všech zúčastněných se nic nestalo. Ranja je velmi zkušená starší fenka, jež se dříve nějakou dobu musela probíjet životem na vlastní pěst, a sama proti Šire by situaci jistě dobře zvládla, nemluvě o tom, že Šira by se asi vůbec neodvážila. Bylo nad slunce

jasné, že jazýčkem na vahách se stal Buster a to nikoli v okamžiku souboje, nýbrž proto, že si Šira už předem zajistila jeho loajalitu a právě z toho důvodu se odvážila útoku. Když jsem Širu od smečky oddělil, vrátil se do ní starý klid.

Loajalita psy posiluje

Nyní si představme psa v lidské smečce: tady už není mezi svými a bude reagovat nesrovnatelně opatrněji, když si bude chtít zajistit loajalitu jejích členů. Pokud vedení smečky není jednotné, neodvratně to musí mít vliv na chování psa. Lze si představit, jak fatální důsledky by mohlo mít, kdyby se člověk po příchodu domů snažil o jediné: činit psu pomyšlení. Dokonce i chovat se neutrálně je chyba. Pes hledá, kde má hranice, a ty potřebu-

„I ty nejvzteklejší kousavé psy je možno napravit, pokud rodina táhne za jeden provaz.“

je mít stanoveny ode všech, stejně jako potřebuje, aby mu členové smečky věnovali pozornost a podíleli se na jeho sebepotvrzení. Pokud některý z partnerů nedostojí svým šefovským povinnostem, o to těžší to budou mít i ostatní a psu se otevírá cesta ke zpochybňování celého zbytku smečky. Důsledky takové špatné výchovy nesou většinou děti, protože právě ony si pes většinou jako první troufne „zpochybnit“ a vtělit se do role jejich vychovatele.

Měli byste vidět, jak se tváří někteří mužové, když jim sdělím, že právě oni jsou v první řadě zodpovědní za to, že se jejich milý pes náhle začal chovat jinak. „Proč bych prosím vás měl zrovna já chodit kamsi do psí školy, já s tím problémem nemám,“ reagují často. Nebo: „Ty máš problém, ne já, tak si choď k psímu psychologovi sama.“ „Žádnou psí školu nepotřebuji - mě pes poslouchá.“ „Co se týče výchovy našeho psa, tak tu má na starost výhradně moje žena.“ Jsou vám taková tvrzení povědomá? Určitě jste už něco podobného zaslechli, když ne přímo doma, tak v okruhu známých. Pokud v domácnosti probíhá bitva o pozornost psa nebo si dva lidé v páru navzájem snaží dokázat, kdo z nich je větší odborník přes psy, vždy to odnese vnitřně rozervaný pes. Samozřejmě to platí i naopak: existují také paničky, které si nepřejí, aby se jim muž míchal do výchovy psa, protože ji považují za svou doménu nebo tu byl pes dříve než partner.

Je výchova psů záležitostí žen?

Zajímavé je, že to je téměř vždy žena, kdo se v rodině rozhodne vyhledat profesionální pomoc. Muž, pokud je vůbec přítomen, se většinou drží v pozadí a vyčkává. Vždyť v něm problém není. A když i na něj pes zavrčí nebo se po něm ožene? Tak v tom případě honem s ním do útulku, nebo ho nechat utratit! U téměř všech psů, jež mi coby psímu psychologovi byli představení a kteří měli problémy se svým zařazením do smečky nebo s tzv. dominancí, případně už párkrát někoho kousli, jsem intenzivním dotazováním nebo vlastním pozorováním zjistil, že se jednalo o psy, u nichž se pán při výchově mírně řečeno držel zpátky, často to dokonce formuloval slovy „Je to tvůj pes - ty jsi ho chtěla, tak se o něj postarej“. A tyto poznatky se kryjí i se zkušenostmi, jež jsem učinil jako psí trenér, protože naprostou většinu účastníků kursů tvoří rovněž ženy. Přitom jsem své kursy záměrně přesunul na večer, aby muži neměli výmluvy, že je nestíhají kvůli práci. Ale vždy se jim nahrne mnoho důleži-

Jakou roli hraje pohlaví

tějších věcí na vyřizování, jež jim návštěvu tréninku znemožní. A když už muži přece jen jsou ochotni přijít, pak většinou jen jako doprovod ženy a posluchači, protože při pohledu zvenku se všechno přece zdá docela jasné a logické. Ona má přece problém, tak se jen musí o trochu víc snažit a ono to půjde! Potom si ještě často vyslechnu, že se psem musí přece pracovat jen jeden, a vůbec „já cvičím raději doma“. Tam totiž nikdo neuvidí, že i muž může udělat chybu. Přitom bych si s některými muži tak rád promluvil o řeči jejich těla a tónu jejich hlasu - ale ať se snažím, jak se snažím, pokaždé se to nepodaří. Snad bych to někdy měl zkusit s pivem a profesionálními společníci!

Muži to (často) mají rádi pohodlné

Mužům většinou přijde obtížnější reflek-

tovat sami sebe a hledat nové cesty. Vždyť komu by se chtělo o svátcích zaobírat výchovnými problémy? Ať už těmi u dětí, nebo u psa? Copak jsme si ho kvůli tomu pořizovali? Většinou se prostřednictvím psa dá zjistit mnohé, co by jinak zůstalo skryto, protože psi jsou ještě otevřenější a bezprostřednější než většina dětí. Nemluvím zde o takových až doposud mužských doménách, jako jsou kynologické sportovní kluby, ale o úplně normálních rodinných psech, kteří by případně měli začít chodit do kursů základní poslušnosti. Přitom i tady je důležité, aby sem muži přinejmenším docházeli a sledovali výevik, i když se třeba z nějakého důvodu necítí na to, aby se psem sami pracovali (většinou ovšem proto, že se nechtějí blamovat). V zásadě nejde pouze o učení povelů, ale především o to, aby se i doma chovali tak, jak

to odpovídá jejich roli. To znamená, že se jako muži aktivně zapojí do výchovy a formování psího chování, v ideálním případě už u štěněte, budou ho učit, co se smí a co ne a jaké chování je ve které situaci žádoucí - a to se pak odměňuje a tím posiluje. Vždyť koneckonců jsou vnější problémy jen logickým důsledkem toho, co se odehrává uvnitř.

Pokud spolu páníček a panička komunikují a zabývají se otázkami výchovy psa, pokud se dohodnou na jednotném zacházení s ním, vzájemně se podporují a jsou schopni reflexe, pak jistě dokážou vyřešit, když se náhodou vyskytne nějaký - pravděpodobně ne velký - problém se psem. I ty nejuzteklejší kousavé psy je možné napravit, pokud se rodina naučí táhnout za jeden provaz. Právě to je totiž základem úspěšné terapie - nic jiného natrvalo nepomůže. *Peter Loser*

Zapojení otce do výchovy je pro psy přirozenou záležitostí - pokud dostanou možnost

